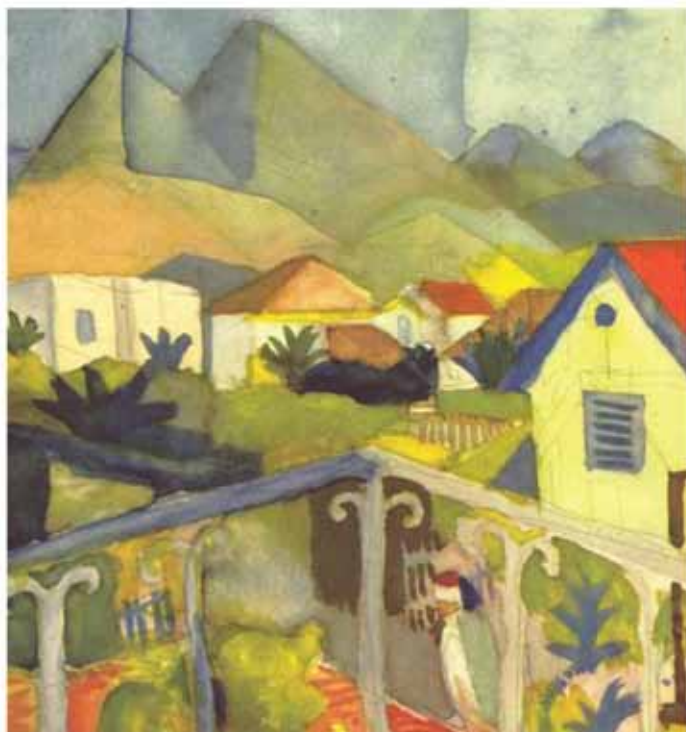

CEMİL KAVUKÇU

DÖRT DUVAR
BEŞ PENCERE

ÖYKÜ

❤
CAN

3.
BASKI

CEMİL KAVUKÇU
DÖRT DUVAR
BEŞ PENCERE

Can Yayınları 968

© 1999, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1999

2. basım: Ocak 2000

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-510-979-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

CEMİL KAVUKÇU
DÖRT DUVAR
BEŞ PENCERE

ÖYKÜ

Cemil Kavukçu'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Uzak Noktalara Doğru, 1995

Yalnız Uyuyanlar İçin, 1996

Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak, 1997

Temmuz Suçlu, 1998

Dönüş, 1998

Pazar Güneşi, 2000

Gemiler de Ağlarmış, 2001

Başkasının Rüyaları, 2003

Suda Bulanık Oyunlar, 2004

Gamba, 2005

Nolya, 2005

Mimoz'a'da Elli Gram, 2007

Angelacoma'nın Duvarları, 2008

Tasmalı Güvercin, 2009

Düşkaçıran, 2011

CEMİL KAVUKÇU, 1951 yılında İnegöl'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1976). Öyküleri, 1980 yılından bu yana çeşitli dergilerde yayımlandı. *Patika* adlı yapıtıyla 1987 yılında Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü ve 1996 yılında *Uzak Noktalara Doğru* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 2009 yılında *Angelacoma'nın Duvarları* adlı anlatısıyla Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

İçindekiler

Sessizlik	11
Avludaki Tren	15
Dört Duvar Beş Pencere	23
Kopuk Uçurtmalar	47
Maykıl	53
Parakete	61
Haber ve Haberci	73
Kesişme Noktası	81
Arakesit	87
Müjark	93
Bir Masanın Eksik Tarihi	103
Çizgi İçi	109

SESSİZLİK

O çocuk saatlerce, hiç bıkmadan denize neden bakar? Açıkta demirlemiş gemilere mi, balıkçı teknelerine mi, denize düşecekmişçesine bir taş gibi inen, sonra suyun yüzeyini yalayıp yükselen bet sesli martılara mı, ayaklarının dibine kadar usulca sokulan, ardından da oyun oynamak istiyormuş gibi geri kaçan beyaz köpüklü sulara mı; yoksa rüyalarına mı, kimselere söylemediği hayallerine mi? Belki de o çocuk kendine bakar; çünkü her şey onu ona anlatır.

* * *

Bir kadın, deniz kenarında yalnız dolaşır. Saçları rüzgârda uçuşur. Arada, gözlerine inen saçlarını eliyle geriye atar ve yalnız dolaşır. Denize bakar. Bakarken gözlerini kısar, alını kırışır. Denize bakar ve çekirdek yer. Bir banka oturur, bacak bacak üstüne atar. İnce bilekli, düzgün bacakları vardır ve farkında olmadan ayağını sallar. Geçmişini düşünür; akıp giden zamanı, bir bir sönen coşkularını. Yaşadıkları, başka bir kadının yaşamına aitmiş, bir gün kendi yaşamını yaşayacakmış gibi gelir. İyi ki deniz vardır, gemiler vardır, alıp başını gidemese de, alıp başını gitmeler vardır. Denizi olmayan bir kentte ne başka bir

kadının ne de kendi yaşamını sürdüremeyeceğini düşünür. Biraz yorgundur, biraz da kırgın.

Kuyruğu dimdik bir kedi, kendi mırıltılarını kendi duyarak bankın ayaklarına sürtünür. Kadın ona seslensin ya da başını okşasın diye bekler. Ama kadın çekirdek yer ve denize bakar. Arada, gözlerine inen saçlarını eliyle geriye atar.

* * *

Bir gün bir şair ölüverir, şiirleri sabaha karşı pavyonlarda okunur. Adam aya bakar, korkar.

Onca kalabalık, onca keşmekeşlik içinde kendini yalnız hisseder. Sevmediği bir işte çalışır. İş çıkışlarında birahaneye uğrar. İş çıkışlarında kendi gibi birahaneye uğramış olanlarla birlikte bira içer, çene çalar, kulaklarına yabancı gelen kahkahalar atar ve kendini daha da yalnız hisseder. Kaybolan kediler aya bakarak evlerini nasıl bulurlarsa, o da bira bardaklarına bakarak bulur korkularını. Birahenenin penceresinden denize bakar. Açığındaki gemilerin hiçbirinin onu beklemediğini bilir. Hiçbir gemi onu buradan alıp uzaklara götürmeyecektir. Oysa o hep gideceği günü düşlemiştir. Korkuları uyurken, usulca, bir hırsız gibi çıkacaktır evden. Denizin sesini, büyülü çağrısını dinleyerek bilinmeyen, ama kendine ait olan bir yaşama doğru gidecektir. Denize o gözle bakar, gemilere o gözle. Bira içer ve bir bir unuttur korkularını.

* * *

Kadın oturduğu banktan kalkar. Ellerini kabanının ceplerine sokup yürür. Saçları gözlerinin üstüne düşer. Adımlarını yavaşlatır, başını hafifçe yana döndürüp rüzgârın saçlarını geriye atmasını bekler. Rüzgâr saçları-

nı geriye atar. Gözlerini kısarak çocuğa bakar, denize bakar, martılara bakar. İçi bir tuhaf olur.

O çocuk saatlerce, hiç bıkmadan denize neden bakar, diye düşünür.

* * *

Kedi arka ayaklarının üzerine oturmuş, çok ciddi, biraz da kırgın kadına bakar.

Çocuk omzuna konan ele bakar, sonra dönüp kadına bakar ve gülümser. Kadın çocuğa bakar; o da gülümser. İkisi birden denize bakarlar.

Kedi onlara doğru yürür; çok ciddidir, biraz da kırgın.

* * *

Solgun yüzlü bir adam sigara içer. Bir korkusunu şöyle tanımlar: hoş bir korku; nemli ve küflü, ama yine de hoş. Birahaneden çıkar, deniz kenarına doğru yürür. Bitmek üzere olan sigarasıyla yeni bir sigara yakar. Durup çocuğa, kadına, denize ve kediyeye bakar. Yüzündeki çizgiler yumuşar, dudağına küçük bir kıvrım oturur. Açıktaki gemilerin hiçbirinin onu beklemediğini bilir. Hiçbir zaman, hiçbir yere gidemeyeceğini düşünür; bugüne kadar nasıl yaşamışsa, bundan sonra da öyle yaşayacaktır. Ya o çocuk, o ne olacaktır? Unuttuğu korkularını bir bir anımsar; ama en çok da nemli ve küflü olanını... Önce kedi görür adamı, sonra da çocuk. Kocaman bir gülümseme yayılır çocuğun yüzüne ve adama doğru koşar. Kadın başını ağır ağır çevirir, saçları gözlerinin üstüne düşer.

* * *

Önde çocuk, arkada kadınla adam, onların da arkasında kedi, bir sokağa girerler. Bir evin önünde dururlar. Adam cebinden anahtarını çıkarıp kapıyı açar. Önce çocuk, sonra kadın, sonra adam eve girerler.

Kedinin upuzun gölgesi sokakta kalır; çok ciddi, biraz da kırgın.

AVLUDAKİ TREN

Kardeşim anımsamıyor. O zamanlar çok küçüktü. Ama yine de, belleğinde küçük anı kırıntıları olmalı diye düşünüyorum. Gülüyor. Sonra da tren düdüğüne benzeyen bir ses çıkarıyor. “Böyle mi bağıyordu?” diyor. Ürpe-riyorum. Kardeşim değil de, o bağıyor sanki. “Evet,” di-yorum, “aynı öyle bağıyordu.” Omuzlarını silkip yeni-den gülüyor. Onu hiç anımsamıyor, ne tuhaf.

* * *

Taş avludaydılar.

Annem, kardeşim ve ben avluya açılan pencerenin tülü ardından bakıyorduk. Duvarı delmiş gibi dışarı fırlayan soba borusundan savrularak uçuşuyordu dumanlar. Kardeşim daha iyi görebilmek için alnını cama dayamıştı. Ezik, dümdüzdü alnının o bölümü. Soluğundan cam buğulanmıştı.

Kara ineği dışarı çıkarmaya uğraşan babamdan başka biri daha vardı avluda; meşin gocuklu, lastik çizmeli, pantolonu kan ve hayvan pisliği ile lekeli bir kasap! Yün, et ve gübre kokan bu adam kara ineğin ardına geçmiş, kuyruğunu bir sağa bir sola bükerek –yani canını yakarak– yürütmeye çalışıyordu.

“Gel kızım, gel,” diyordu babam. Yüzü kıpkırmızı olmuştu.

Kara inek, incecik başlayan, gitgide kalınlaşıp yine incelen acı bir sesle bağıyordu. Gözleri kocamandı. Annemin kimi geceler yattığımız odada gördüğünü sandığı gibi. Kocaman.

Lastik çizmeli adam, kuyruğunu bir sağa bir sola bükerken, babam da bütün gücüyle ipinden çekiyordu.

Avluyu geçirip sokağa çıkardıklarında biz de minderden atlayıp sokağa bakan pencerenin başına koştuk. Babamın paltosunun eteklerini uçuran bir rüzgâr vardı. Soğuktu. Kasap, bir sopa bulmuş, ayaklarına ayaklarına vuruyordu kara ineğin.

Gözden yitene dek arkalarından baktık.

Annem bir süre daha ayrılmadı pencerenin başından; bomboş sokağa, kaldırım taşlarındaki erimemiş karlara baktı. Sonra da parmak uçlarını ısırarak sessizce ağladı.

* * *

Annem ne zaman dikiş makinesinin başına geçse, biz de çevresinde oturur, onun baklava dilimi dikişleri olan kara pantuflarıyla pedalı çevirişini izlerdik. Bu “S” derdim kardeşime, demirden harfin üzerinden parmağımı gezdirerek; bu da “I”. O da küçücük parmağını ardımdan gezdirip söylediklerimi yinelerdi. Bütün harfler bitince de sözcüğü birlikte söylerdik: SINGER!

Kara pantuflalar tıkr tıkr çevirirdi pedalı.

Bu eski makine, yüzünü hiç görmediğimiz anneyemizden kalmıştı. Belki de bu yüzden onu çok seviyordu annem. Öyle ki, “Ben ölüversem kim sahip çıkacak, kim koruyacak onu,” diye tasalanırdı. Makinenin yaşatılmasını istiyordu. Küçücük bir kızken ninesi, “Kız kısmı

da okur muymuş,” deyip ortaokula göndermemiş annemi. O da, Kız Marifet Mektebi’ne gidip biçki-dikiş öğrenmiş. İlle de terzi olmak istiyormuş. Daha ilkokuldayken kâğıttan elbiseler biçer, eski giysileri bozup kendine eteklikler dikermiş de büyükler şaşarmış hep. Ne becerikli bu kız böyle, derlermiş.

On üç yaşında başlamış para kazanmaya. Ninesi, onun dikiş dikmesinden çok, parmak kadar çocuğa güvenerek iş getirenlere şaşarmış. Güç verecek yerde yıldı salarmış yüreğine: “Ya yapamazsan ya bozarsan nasıl öderiz...”

Annemin bütün acılarını, dertlerini, sevinçlerini biliyordu o makine. Gözü gibi bakıyordu ona.

Bir gün babamla fısıfısıf konuşmuşlardı. Annemin yüzü bembeyazdı. “Ne isterlerse alsınlar,” demişti, “ama makineyi vermem.” Sonra makineyi arka bahçeye taşımışlar, üzerini eski bir kilim parçası, tahta ve çuvallarla örterek gizlemişlerdi. Çünkü eve birileri gelecekmiş, hiç tanımadığımız adamlar. Ellerine geçirdikleri eşyaları alıp alıp götürceklermiş. Çok korkmuştuk. Kimdi o adamlar? Neden gelip eşyalarımızı alacaklardı?

“Çocuklar her şeyi bilmez,” demişti annem. “Babanızın işi bozuldu, ama düzelecek.”

Adamlar gelmemiştir. İşlerin nasıl bozulduğunu anlayamadığımız gibi, nasıl düzeldiğini de anlayamamıştık. Dikiş makinesi yeniden içeri taşınıp her zamanki yerine konmuştu.

Birçok kız olurdu evde, sayıları yediye varan, kimi de sekize, dokuza çıkan terzi çıraqları. Havası gitgide ağırlaşan bir odada diker dururlardı. Annem çok çalışmaktan bunaldığı zaman onlara acır, sanat öğretip iyilik etmediğini, ömür boyu çekecekleri bir belayı başlarına sardığını söylerdi.

Arada aklımıza gelir, sorardık.

“Anne,” derdik, “ne zaman otobüse binip halama gideceğiz?”

“Buzlar eriyince,” derdi.

Kardeşimle ben kiremitliğin saçağından sarkan havuç gibi buzlara bakardık.

“Buzlar da eridi anne,” derdik.

“Şu kara manto bitince,” derdi o zaman da.

Hep bir şeylerin bitmesini beklerdik. Ama o şeyler hiç bitmezdi.

“Ekmek kırıntılarını sakın atmayın,” derdi annem, “çok günah!” Büyük halamız eskiden çok yoksulmuş, eniştemizin işi bir türlü yolunda gitmezmiş –yani babamızın gitmediği gibi– ama o hep ekmek kırıntılarını toplayıp yermiş sofrada; bir tekini bile atmazmış. Sonra çok zengin olmuşlar.

Bunun üzerine her sofraya oturduğumuzda birer kırıntı avcısı civciv olurduk; zengin olmak, doyaya tulumba tatlısı yemek, kokusuyla çarşıya el koyan ızgara köftelere ulaşmak ve otobüse binip uzaktaki halama gitmek için.

Babam sabah erkenden kahveye gider, akşam yemeğe gelirdi. Yemeğini yer yemez de ceketini giyer, yine kahveye giderdi.

İşi bozulduğundan beri böyleydi bu.

* * *

Bir gün annem sol kolunu iyice sabunladı. Mutfak diye kullandığımız büyükçe odadaydık. Erkendi daha, çok erken, çırak kızlar bile gelmemişti. Kızarmış ekmek kokuyordu mutfak, bir de demli çay. Babam, kasketiyle ceketini giymiş, mestlerinin parmak uçlarında yaylanarak dikiliyordu.

Annem sabunladığı sol kolundan iki bilezik çıkarıp babama verdi. Bir gazete kâğıdına sarıp özenle cebine yerleştirdi babam. Boyun atkısını göğsüne çapraz ederken annem de paltosunu hazırlamıştı. Lastiklerini giydi sonra. Avluyu geçene dek kasketi bembeyaz oldu kardan.

Sokak kapısının kapandığını duyduk.

“Hayırlı olur inşallah,” diye mırıldandı annem.

* * *

Babamın “Karakız” diye seslendiği, her akşam sırtını fırçalayıp alnını okşadığı, sağarken huysuzlandığında “Dur kızım, dur,” diye yatıştırdığı kara inek alındı o iki bilezikle.

Günlerce çekiç, testere sesleri gelmişti eski kilerden. Kullanılmayan eski sobayı, pas rengi boruları, ayağı kırık sandalyeyi, ot yastıkları, “gâvur ölüsü” dediği kocaman minderi, dedemden kalma büyük un ambarını ter içinde kalarak dışarı taşımıştı. Soğuktu. Üşütür de hastalanır diye korkuyordu annem. Dudağının kıyısında hep Birinci sigarası, arada genzine kaçan dumandan kesik kesik öksürerek, dinlenmek nedir bilmeden çalışmıştı. Kimi kez de annem işini bırakıp sofaya çıkarak babamı gözlemiş, arada da, “O kadar yorma kendini, biraz ara ver!” diye uyarmak zorunda kalmıştı. Büyük bir coşkuyla çalışıyordu babam. Kısa sürede işe yaramaz kileri bir inek ahırına dönüştürüvermişti. Derme çatma bir de samanlık kurmuştu avluya.

Annemin çiçekliği bitmişti böylece; artık Karakız’ın ayakları altında çiğnenen, pislenen, bir kenarında “samanlılık” denen o çirkin barakanın yer aldığı bir bahçe olmuştu. Bundan böyle, soğuk kış günlerinde çiçek soğanlarını korumasına hiç gerek kalmayacaktı.

Karakız’a çok sargındı babam; yemini verir, önüne

suyunu taşıırken çocuk gibi olurdu. Evi öğrenene dek hep o götürüp getirmişti çobana. Çoban, sabah erkenden bütün mahallenin ineklerini toplar, kasabanın dışındaki büyük çayırılığa götürürdü. Akşam dönüşlerinde inekler, aynı okuldan dağılan çocuklar gibi, başları önlerinde evlerini bulur, kapının önünde böğürerek geldiklerini duyururlardı.

Sırtını karnına doğru usul usul kaşağıyla tararken, “Kızım, kızım,” derdi babam sürekli.

O da bizden biri olmuştu artık.

* * *

Bir çığlıkla uyanıyoruz.

Annemin sesi bu, o bağılıyor:

“Hafize n’oldu... Hafize, bak yanındayım...”

Bağılıyor annem:

“Ölüyor... Yetişin inek ölüyor!”

“İnek yok,” diyor babam, “oda burası Hafize... İnek ne gezer burda...”

Odanın ışığı yanıyor. Uyuyor gibi yapıyoruz. Aynı yer yatağını paylaştığımız kardeşimle yüzlerimiz birbirine dönük. Olağandışı büyümüş gözleri gözlerimde. Susuyoruz.

Annem sarsıla sarsıla ağlıyor.

Babam yalınayak yataktan çıkmış, şekerli su yapmaya gidiyor anneme. Mutfığa gidecek, ışığı yakacak. Yatmadan önce yediğimiz elma, portakal kabukları çay tepsisinde öylece duruyor olacak. Kedi dışarı atılmamışsa babamın ayak seslerini duyunca sobanın ardından minder altına dek karnını kilime sürte sürte kaçacak.

Yatmadan önce iyiydi oysa.

“Hap da neymiş canım,” dedi, “güzel uyurum inşallah bu gece.”

Babam kahveden geldikten sonra bir saat kadar oturmuş, oradan buradan konuşulmuştu. Karakız'ın sözü edilmemişti. Daha önce de konuklar vardı. Onlar örgülerini örmüş, annem de el dikişi yapmıştı. İneği sattığımızı, ondan kurtulduğumuzu söylemişti konuklara. "Hem de kasap aldı," demişti, "onca süt veren ineği zararına sattık."

Söyleşip dertleşirlerken arada bir de bize çıkmışlardı: "Oğlum yeter artık... Oturun biraz be, ne zıpır şeylersiniz siz öyle..." Oysa biz, konuk çocuklarıyla birlikte, bu sözlere hiç kulak asmadan odanın kapısını çaat vurup sofaya fırlamış, sofadan gümbür gümbür odaya dolmuş ve içerisini soğutmuştuk.

"Hadi uyu," diyorum kardeşime usulca, "anne korktu yine."

Gözlerimizi kapıyoruz.

Şekerli suyu içince kendine gelir gibi oluyor. Ağlamıyor da, derin derin soluklanıp hıçkırıyor yalnızca.

"İyiyim," diyor, "ışığı kapa istersen, çocuklar uyanmasın."

Babamın çıplak ayakları sessizce geçiyor yatağın yanından. Elektrik düğmesi çat ediyor, oda karanlığa gömülüyor.

Fısıf fısıf konuşuyorlar.

"Yine ineği gördüm. Şurda, çocukların yatağının az ilerisinde, gözlerini kocaman kocaman açmış yerde debeleniyordu."

"Boşver," diyor babam, "sattık gitti işte."

"Saralı olduğunu bilmiyor muydu sanki? Komşu olacak sözde, hacı olacak! Bunu bize neden yaptı? Sakalından utansın rezil adam... Bizim gibisinden ne istedi..."

"Bu da işin tuzu biberi oldu... Kısmet işte..."

Sonra o fısıltılar da duyulmaz oluyor. Tepesinde iki çanı olan saat, arkalığında babamın pantolon ve ceketinin asıldığı sandalyenin üzerinde tıklayıp dururken uykuya dalıyorum.

Bir bekçinin uzaktan duyulan düdüğü Karakız'ın tren düdüğünü andıran sesine dönüşüyor.

* * *

Kardeşim başını iki yana sallayarak gülüyor. “Demek böyle bağıryordu,” diyor ve o sesi çıkarıyor.

“Evet,” diyorum, “avlumuzdan bir tren geçmişti, ama sen çok küçüktün.”

*Çağdaş öykücülüğümüzün
ustalarından Cemil Kavukçu,
sıradan hayatların ayrıntılarını
unutulmaz öykülere
dönüştürmeye devam ediyor.*

Fotoğraf: Ayhan Öner

Geçen kuşaklardan sonra öykü edebiyatımızda derin bir iz bırakmaya aday hangi öykücü geldi, diye sorulursa ben kendi payıma ilkin Cemil Kavukçu'yu söylüyorum. Okuru etkileyen ve düşündürten öyküler yazıyor o.

SEMİH GÜMÜŞ

Başlayınca temposuna katıldığınız bir anlatımı var Kavukçu'nun. Üslubu, konuşma üslubuyla yazı üslubu arasında kurulan bir sentezden doğuyor gibi.

DOĞAN HIZLAN

Konuşmalarda, kişileri, kendi düzeylerine göre, kendilerine özgü "dil"leriyle konuşturmakta çok usta; hiç abartı yok; hem hikâyeye inandırıcılık veriyor, hem de okura ayrı bir dil tadı.

FETHİ NACİ

Yazarın her kitabıyla bir "aşama" yapması zorunluluğuna inananlardan değilim ama Cemil Kavukçu'nun buradan nereye gideceğini yine de merakla bekliyorum.

FÜSUN AKATLI

Dört Duvar Beş Pencere, yer yer fantastik öğeler içeren, kimi zaman gerçekdışına kayan, çoğunlukla da sonu açık öykülerden oluşuyor. Bu yeni öyküler, Cemil Kavukçu'nun öteki öykülerinden farklı bir çizgiye doğru yol aldığını, öncelikle de ustalaşma sürecini tamamladığını açıkça gösteriyor.

Kapak resmi: AUGUST MACKE

ISBN 978-975-510-979-4

9 789755 109794